

ΣΧΟΛΙΚΗ ΧΡΟΝΙΑ 2026-2027
ΠΛΑΙΣΙΟ ΜΑΘΗΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ/ΕΜΒΑΘΥΝΣΗΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ
Α΄ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	
ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ: 4 ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ ΤΕΤΡΑΜΗΝΟΥ: 60	ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ

ΔΙΔΑΚΤΙΚΑ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΑ /ΠΗΓΕΣ ΑΝΤΛΗΣΗΣ ΥΛΙΚΟΥ

1. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Α΄ τεύχος, Α΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012=ΚΝΕΛ Α΄, <http://ebooks.edu.gr/new/bookspdf.php?course=DSGL-A111>
2. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ τεύχος, Β΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012= ΚΝΕΛ Β΄
3. Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Β΄ τεύχος, Β΄ Τάξη Γενικού Λυκείου, Βιβλίο Καθηγητή, <http://ebooks.edu.gr/new/books-pdf.php?course=DSB106>
4. Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας, Τόμος Α΄, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2015= ΚΚΛ Α΄
5. Κείμενα Κυπριακής Λογοτεχνίας, Τόμος Β΄, ΥΠΠ, ΠΙ, Υ.Α.Π., 2012= ΚΚΛ Β΄
6. Νεότερη Ευρωπαϊκή Λογοτεχνία, Ανθολόγιο μεταφράσεων, Β΄ Γενικού Λυκείου – Επιλογής, ΟΕΔΒ, Αθήνα, 2009 = ΝΕΛ Β΄, <http://ebooks.edu.gr/new/coursemain.php/?course=DSGL-B125>
7. Ανθολόγιο Ευρωπαϊκής Λογοτεχνίας για το Λύκειο, ΥΑΠ, Λευκωσία, 1998 =ΑΝΘ. ΕΥΡ. Λ.
8. Νεοελληνική λογοτεχνία Γ΄ Γενικού Λυκείου - Θεωρητικής κατεύθυνσης = ΝΕ. ΛΟΓ. Γ΄, <http://ebooks.edu.gr/new/course-main.php?course=DSGL-C132>
9. Νεοελληνική λογοτεχνία Γ΄ Γενικού Λυκείου - Θεωρητικής κατεύθυνσης. Βιβλίο του Καθηγητή, <http://ebooks.edu.gr/new/course-main.php?course=DSGL-C132>
10. Ανθολογία Νεοελληνικής Ποίησης, Γ΄ Λυκείου, ΥΑΠ, 2015 (ανατύπωση)= ΑΝΠ Γ΄
11. Λογοτεχνία Προσανατολισμού – Εμβάθυνσης Β΄- Γ΄ Λυκείου (Ανθολόγιο κειμένων), Λευκωσία, ΥΑΠ, 2017= ΛΠΕ
12. Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων, ΟΕΔΒ, Αθήνα 2004 = ΛΛΟ
13. Δημιουργική Γραφή, Οδηγίες Πλεύσεως, ΥΠΠ, ΠΙ, ΥΑΠ, 2012, http://www.schools.ac.cy/eyliko/mesi/Themata/logotechnia/vivlia_anaforas.html
14. Έκφραση Έκθεση, τεύχος Α΄, Γενικό Λύκειο, ΙΤΥΕ «Διόφαντος», 2012 (βλ. ενότητα σχετικά με την αφήγηση και την περιγραφή)
15. Χριστόφορος Λιοντάκης, Ανθολογία Γαλλικής Ποίησης, Αθήνα, Καστανιώτης, 1988. = ΑΝΘ. ΓΑΛ. Π.
16. Λίνος Πολίτης, Ποιητική Ανθολογία, Αθήνα, Δωδώνη, 1982, τ. 7. = ΛΠ. ΑΝΘ.
17. Arthur Rimbaud, Μια εποχή στην Κόλαση (μτφρ. Χριστόφορος Λιοντάκης), Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2013. = Rimbaud

ΓΕΝΙΚΟΣ ΣΚΟΠΟΣ ΤΟΥ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Το μάθημα της Λογοτεχνίας Προσανατολισμού / Εμβάθυνσης στη Β΄ Λυκείου, εξελισσόμενο σπειροειδώς ως οργανική συνέχεια των προηγούμενων τάξεων, στοχεύει στην καλλιέργεια του λογοτεχνικού γραμματισμού και της **κριτικής αισθητικής αντίληψης** των μαθητών/μαθητριών, προσεγγίζοντας το κείμενο ως **καλλιτεχνικό** και **κοινωνικοπολιτισμικό φαινόμενο**. Στο μάθημα αυτό οι μαθητές/μαθήτριες έχουν τη δυνατότητα επιπλέον να εμβαθύνουν, με έμφαση α) στη διαλεκτική σχέση ευρωπαϊκής και νεοελληνικής λογοτεχνίας και β) στην εξέλιξη των λογοτεχνικών ρευμάτων πρώτα στην Ευρώπη και μετέπειτα στην Ελλάδα. Η ύλη οργανώνεται ιστορικά από το 1920 έως τον 20ό αιώνα με αντιπροσωπευτικά έργα της ελληνικής, κυπριακής και μεταφρασμένης γραμματείας, με σκοπό την κατανόηση των αντίστοιχων ρευμάτων και τάσεων στο ιστορικό και κοινωνικό τους πλαίσιο.

Κεντρικό άξονα της διδασκαλίας αποτελούν οι **δείκτες επάρκειας και επιτυχίας**, με τη διδακτική πορεία να ξεκινά πάντα από το ίδιο το έργο και να προχωρά προς τα εκφραστικά μέσα ή τις τεχνικές, με οδηγό τη **Σύνοψη Λογοτεχνικού Γραμματισμού**. Στο πλαίσιο αυτό, η ποίηση προσεγγίζεται μέσα από τα χαρακτηριστικά της επώνυμης παραδοσιακής ποίησης και τη μετάβαση στη μοντέρνα γραφή, εστιάζοντας στον ελεύθερο στίχο, τα σύμβολα και το ποιητικό υποκείμενο, η πεζογραφία μέσα από τη διάκριση των βασικών ειδών, όπως το διήγημα, η νουβέλα και το μυθιστόρημα, και την εμβάθυνση σε ζητήματα αφηγηματολογίας, όπως οι τεχνικές και ο χρόνος, ενώ τα επιμέρους σχήματα λόγου συνεξετάζονται ενιαία ως **«εκφραστικά μέσα»**. Η όλη προσέγγιση στηρίζεται στην ανάδειξη των διαχρονικών **ανθρωπιστικών μηνυμάτων**, στην ένταξη των έργων στην εποχή τους, στη σύνδεσή τους με τη σύγχρονη πραγματικότητα των εφήβων και στη συνδυαστική τους μελέτη μέσω της **διακειμενικότητας**, της **διαθεματικότητας** και της **διακαλλιτεχνικότητας**.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΑΞΟΝΕΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ:

Παράλληλα, οι βασικοί άξονες του προγράμματος σπουδών αναπτύσσονται σε τρία επίπεδα που αφορούν το γνωστικό περιεχόμενο, το αξιακό υπόβαθρο και τις κομβικές δεξιότητες. Στο **γνωστικό πεδίο** επιδιώκεται η γνωριμία με την εξέλιξη της λογοτεχνίας από το 1920 έως τον 20ό αιώνα, η γλωσσική και αισθητική καλλιέργεια, η διάκριση των γενών, η χρήση της ορολογίας και η διαμόρφωση συστηματικής αναγνωστικής συνήθειας. Στο **αξιακό επίπεδο**, οι μαθητές/μαθήτριες ευαισθητοποιούνται σε θέματα πολιτισμικής κληρονομιάς και ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως η ελευθερία, η δημοκρατία, η αλληλεγγύη και ο σεβασμός στη διαφορετικότητα, ενώ παράλληλα συνδέουν τα έργα με σύγχρονα κοινωνικά και υπαρξιακά ζητήματα. Τέλος, ως προς τις **κομβικές δεξιότητες**, το μάθημα στοχεύει στη διαμόρφωση κριτικά σκεπτόμενων πολιτών που αναπτύσσουν αναλυτική και δημιουργική σκέψη, εξασκούνται στη συγκριτική ανάγνωση, αντιλαμβάνονται τη γραφή ως δυναμική παρέμβαση στην πραγματικότητα και μαθαίνουν να παράγουν δομημένο, τεκμηριωμένο γραπτό και προφορικό λόγο.

ΣΥΝΟΨΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ ΓΙΑ ΤΟ ΛΥΚΕΙΟ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ	
Τα γένη της Λογοτεχνίας	Ποίηση, πεζογραφία, θέατρο
Α. Δημοτική Ποίηση	
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, υπερβολή, σχήμα κύκλου, ασύνδετο σχήμα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό, ζωντανές εικόνες, έμφαση στο νόημα και συναισθηματική ένταση
Χαρακτηριστικά Δημοτικής Ποίησης	- Κανόνας της ισομετρίας - Δεκαπεντασύλλαβος στίχος - Επαναλήψεις - Σχήμα των τριών - Σχήμα του αδυνάτου

	- Τυπικά επίθετα (σταθεροί χαρακτηρισμοί προσώπων ή πραγμάτων) - Λιτός και ζωντανός λόγος
Β. Παραδοσιακή Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Μέτρο, στροφές, ομοιοκαταληξία, λυρικό ύφος, συνάφεια τίτλου και περιεχομένου του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα • Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <i>ποιητικού υποκειμένου</i> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Γ. Μοντέρνα Ποίηση	
Χαρακτηριστικά	Ελεύθερος στίχος, απουσία μέτρου, απουσία ομοιοκαταληξίας, άνισες στροφές, χαλαρή στίξη, χαλάρωση της λογικής και νοηματικής αλληλουχίας, ασάφεια νοημάτων, σύμβολα, διασκελισμός, απλή και καθημερινή γλώσσα, αινιγματικός/αμφίσημος τίτλος σε σχέση με το περιεχόμενο του ποιήματος
Εκφραστικά μέσα • Αναγνώριση και λειτουργία τους στο ποίημα	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία:</u> (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Το ποιητικό υποκείμενο: η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα	Διάκριση <i>ποιητικού υποκειμένου</i> από τον δημιουργό του ποιήματος, δηλ. τον ποιητή
Ποιητική λέξη – Σύμβολο • Σημασία και συμβολιστική λειτουργία της ποιητικής λέξης • Συγκινησιακός χαρακτήρας της ποίησης	Η μεταφορική σημασία των λέξεων στα ποιήματα και η λειτουργία τους ως συμβόλων • Λειτουργία του ποιητικού συμβόλου ως εμπλουτισμένου γλωσσικού σημείου με μεταφορικές σημασίες • Συναισθηματική και νοηματική αλληλουχία λέξεων
Δ. Πεζογραφία	
Βασικές μορφές έντεχνης πεζογραφίας	Διήγημα, μυθιστόρημα, νουβέλα, χρονικό, μαρτυρίες, ημερολόγιο, βιογραφία, (αυτό)βιογραφία, αυτοβιογραφική αφήγηση, παραμύθι, ευθυμογράφημα
Ο αφηγητής: η «φωνή» που αφηγείται	• Διάκριση αφηγητή από τον συγγραφέα (Ο αφηγητής ως πλασματικό πρόσωπο/δημιούργημα του συγγραφέα) • Τύπος αφηγητή (συμμετοχή στην ιστορία): - <u>Ομοδιηγητικός:</u> συμμετέχει στην ιστορία που αφηγείται είτε ως πρωταγωνιστής (<u>αυτοδιηγητικός</u>) είτε ως αυτόπτης μάρτυρας/ δευτερεύων χαρακτήρας. - <u>Ετεροδιηγητικός:</u> δεν συμμετέχει καθόλου στην ιστορία (αόρατος παρατηρητής).

	- Πρόσωπο αφήγησης: - Πρωτοπρόσωπη αφήγηση (σε α' πρόσωπο) - Τριτοπρόσωπη αφήγηση (σε γ' πρόσωπο)
Αφηγηματική δομή Τα δομικά στοιχεία της αφήγησης	Αφηγητής, πρόσωπα (χαρακτήρες, ήρωες) χώρος, χρόνος, ιστορία, επεισόδια, πλοκή (η οργάνωση και η εξέλιξη των γεγονότων)
Αφηγηματικοί τρόποι	Αφήγηση, διάλογος, περιγραφή, μονόλογος, σχόλιο <u>Λειτουργία</u> : συμβάλλουν στην εξέλιξη της δράσης, στην παρουσίαση των προσώπων, στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων και στη δημιουργία ατμόσφαιρας.
Αφηγηματικές τεχνικές	- Τρόποι απόδοσης του λόγου των προσώπων: ευθύς λόγος, πλάγιος λόγος - Τεχνικές σχετικές με τον χρόνο: <i>αναδρομή</i> (επιστροφή της αφήγησης σε γεγονότα που προηγήθηκαν της κύριας δράσης), <i>πρόληψη/προοικονομία</i> (προαναγγελία γεγονότων που θα συμβούν αργότερα), <i>επιτάχυνση</i> (παράλειψη μέρους της ιστορίας ή περιληπτική του απόδοση), <i>επιβράδυνση</i> (καθυστερήση της εξέλιξης της αφήγησης μέσω εκτενούς περιγραφής ή σχολιασμού), <i>επανάληψη</i>
Εκφραστικά μέσα Αναγνώριση και λειτουργία τους στο κείμενο	Επανάληψη, παρήχηση, εικόνες (οπτικές, ακουστικές, οσφρητικές, γευστικές, απτικές), παρομοίωση, μεταφορά, προσωποποίηση, αλληγορία, αντίθεση, ασύνδετο σχήμα, υπερβολή, κοσμητικά επίθετα. <u>Λειτουργία</u> : (ενδεικτικά) προσφέρουν ρυθμό/μουσικότητα, δημιουργούν ζωντανές εικόνες, τονίζουν το νόημα και ενισχύουν τη συναισθηματική ένταση.
Παραμύθια - Βασικοί τύποι και χαρακτηριστικά του παραδοσιακού παραμυθιού - Σχέση παραδοσιακών και σύγχρονων παραμυθιών	Μοτίβα και εκφραστικοί τρόποι, ομοιότητες και διαφορές ως προς το περιεχόμενο και τη μορφή ανάμεσα στα παραδοσιακά και στα σύγχρονα «ανατρεπτικά» παραμύθια επώνυμων συγγραφέων
Χιούμορ Τρόποι έκφρασης του χιούμορ στη λογοτεχνία και η λειτουργία τους	<u>Τρόποι έκφρασης του χιούμορ</u> : λογοπαίγνια, διφορούμενα μηνύματα, παρηχήσεις, επαναλήψεις, υπερβολή, ειρωνεία, σάτιρα, απρόσμενες ή ανατρεπτικές καταστάσεις, κωμικοί διάλογοι, άλλα γλωσσικά παιχνίδια <u>Λειτουργία</u> : δημιουργούν το κωμικό αποτέλεσμα, προκαλούν γέλιο ή χαμόγελο, σατιρίζουν πρόσωπα, συμπεριφορές ή κοινωνικές καταστάσεις, ανατρέπουν ή υπονομεύουν τη συμβατική αντίληψη των πραγμάτων, καλλιεργούν τον προβληματισμό μέσα από το χιούμορ.

ΕΝΟΤΗΤΕΣ		Περίοδοι Διδασκαλίας
	Η ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ: ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΟΙ ΠΡΩΙΜΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΕΣ ΣΤΗΝ ΠΟΙΗΣΗ, ΣΤΗΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ	
	Κείμενο 1: Φραντσέσκο Πετράρκα, «Λάουρα» (ΝΕΛ Β΄, σελ. 45-46)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της παραδοσιακής ποίησης και να τα εντοπίζουν σε ποιητικά κείμενα. 2. Να κατανοούν την ιστορικότητα των λογοτεχνικών κειμένων και των ιδεών που αποτυπώνονται σε αυτά. 3. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο. 4. Να κατανοούν τη σημασία της ποιητικής λέξης και των εκφραστικών μέσων και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης.	1. α. Αναγνώριση του ποιήματος ως σονέτου και εντοπισμός των βασικών χαρακτηριστικών της παραδοσιακής ποίησης, όπως ο χωρισμός σε στροφές, η ομοιοκαταληξία και το λυρικό ύφος). β. Συσχέτιση της οργανωμένης μορφής του ποιήματος με την ήρεμη και αρμονική εξύμνηση της Λάουρας. 2. α. Ένταξη του ποιήματος στο ιστορικό και γραμματολογικό πλαίσιο της Αναγέννησης και αναγνώριση του Πετράρχη ως εκπροσώπου του ανθρωπισμού. β. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο στο ποίημα συνυπάρχουν το γήινο και το ιδεατό κάλλος, όπως φαίνεται στην παρουσίαση της Λάουρας ως πραγματικής γυναίκας που ταυτόχρονα περιβάλλεται από στοιχεία φωτός, φύσης και ουράνιας ομορφιάς («σαν λάμψη που ο ουρανός σταλάζει», «φεγγοβολούν τα αιθέρια»)). 3. α. Αναγνώριση του ποιητικού υποκειμένου ως της φωνής που απευθύνεται στον Έρωτα και εκφράζει τον θαυμασμό και την αγάπη του για τη Λάουρα. β. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος, Φραντσέσκο Πετράρκα, αναγνωρίζοντας ότι η φωνή που μιλά μέσα στο ποίημα αποτελεί λογοτεχνική κατασκευή. 4. α. Αναγνώριση εκφραστικών μέσων, όπως μεταφορές, παρομοιώσεις, εικόνες και κοσμητικά επίθετα, που παρουσιάζουν τη Λάουρα ως ιδανική μορφή ομορφιάς («σαν λάμψη που ο ουρανός σταλάζει», «χρυσάφι και μαργαριτάρι», «φεγγοβολούν τα αιθέρια»)).	

	β. Ερμηνεία της λειτουργίας του ποιητικού λεξιλογίου και των εικόνων της φύσης (δέντρα, άνθη, χορτάρια, ουρανός, αιθέρια) στη δημιουργία λυρικού ύφους και στην ανάδειξη του εξιδανικευμένου έρωτα. Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες: 1. Συνεξέταση του σονέτου «Λάουρα» του Πετράρχη με το Σονέτο XVIII του Σαίξπηρ, με στόχο τη σύγκριση της παρουσίασης της γυναικείας ομορφιάς και της έκφρασης του έρωτα 2. Αναζήτηση στο Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων των βασικών χαρακτηριστικών του σονέτου και εντοπισμός τους στο ποίημα 3. Συζήτηση για το ιδανικό της γυναικείας ομορφιάς στην Αναγέννηση και σύγκρισή του με σύγχρονες αντιλήψεις	
	Κείμενο 2: Μιγκέλ ντε Θερβάντες, «Ο Δον Κιχώτης» (απόσπασμα) (ΑΝΘ.ΕΥΡ.Λ, σελ. 240-245)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν το λογοτεχνικό γένος του κειμένου και τα βασικά χαρακτηριστικά του. 2. Να εντοπίζουν στα κείμενα κώδικες αμφισημίας, όπως η παρωδία, η σάτιρα, η ειρωνεία, και να διακρίνουν με ποιον τρόπο ανατρέπουν το έκδηλο νόημα του κειμένου. 3. Να επισημαίνουν τους τρόπους με τους οποίους εκφράζεται το χιούμορ στη λογοτεχνία και να ερμηνεύουν τη λειτουργία του.	1. α. Αναγνώριση του κειμένου ως αποσπάσματος μυθιστορήματος και εντοπισμός χαρακτηριστικών της πεζογραφίας, όπως η αφηγηματική ανάπτυξη, η παρουσία αφηγητή, η εξέλιξη της δράσης και ο διάλογος μεταξύ των προσώπων. β. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο η οργάνωση του επεισοδίου, από τη λανθασμένη αντίληψη του Δον Κιχώτη μέχρι την αποκάλυψη της πραγματικότητας και την κατάληξη της σύγκρουσης, συμβάλλει στην εξέλιξη της πλοκής και στην ανάδειξη του χαρακτήρα του ήρωα. 2. α. Αναγνώριση της παρωδίας των ιπποτικών μυθιστορημάτων μέσα από την πεποίθηση του Δον Κιχώτη ότι αντικρίζει στρατούς, ενώ στην πραγματικότητα πρόκειται για κοπάδια προβάτων και αρνιών. β. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο η ειρωνική αντίθεση ανάμεσα στις ψευδαισθήσεις του Δον Κιχώτη και στις ρεαλιστικές παρατηρήσεις του Σάντσο δημιουργεί σατιρικό αποτέλεσμα και ασκεί κριτική στις υπερβολικές αντιλήψεις των ιπποτικών μυθιστορημάτων. 3. α. Εντοπισμός του κωμικού στοιχείου που προκύπτει από αντίθεση ανάμεσα στις φαντασιώσεις του Δον Κιχώτη και στην πραγματικότητα που αντιλαμβάνεται ο Σάντσο, καθώς και από τις υπερβολικές περιγραφές και τις παράλογες πράξεις του ήρωα.	

4. Να αναγνωρίζουν τους αφηγηματικούς τρόπους σε ένα αφηγηματικό κείμενο.

β. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο το χιούμορ αναδεικνύει τη σύγκρουση ανάμεσα στην ψευδαίσθηση και την πραγματικότητα, ενώ παράλληλα σκιαγραφεί τους χαρακτήρες των δύο ηρώων.

4. α. Εντοπισμός της αφήγησης, του διαλόγου, της περιγραφής και του σχολίου του αφηγητή στο απόσπασμα. Ειδικότερα:

- της αφήγησης στην εξέλιξη του επεισοδίου από την εμφάνιση του σύννεφου σκόνης μέχρι τη σύγκρουση του Δον Κιχώτη με τα κοπάδια,
- του διαλόγου ανάμεσα στον Δον Κιχώτη και τον Σάντσο, που αναδεικνύει τις διαφορετικές αντιλήψεις των δύο ηρώων,
- της περιγραφής των φανταστικών στρατών και των ανύπαρκτων ιπποτών που επινοεί ο Δον Κιχώτης,
- των σχολίων του αφηγητή, με τα οποία αποκαλύπτεται στον αναγνώστη ότι πρόκειται για κοπάδια προβάτων και όχι για στρατεύματα.

β. Ερμηνεία της λειτουργίας των αφηγηματικών τρόπων στην εξέλιξη της δράσης, στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων του Δον Κιχώτη και του Σάντσο, στη δημιουργία της αντίθεσης ανάμεσα στη φαντασία και την πραγματικότητα και στην ενίσχυση της σατιρικής και κωμικής διάστασης του αποσπάσματος

Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:

1. Να διερευνήσουν την επίδραση του έργου *Δον Κιχώτης* σε άλλες μορφές τέχνης (ζωγραφική, γλυπτική, κινηματογράφο, θέατρο, μουσική, χορό) και να παρουσιάσουν πώς αποδίδεται ο ήρωας και ποια στοιχεία του χαρακτήρα του προβάλλονται σε καθεμία από αυτές.
2. Να εντοπίσουν στο απόσπασμα στοιχεία παρωδίας, σάτιρας, ειρωνείας και χιούμορ και να συζητήσουν πώς αυτά συμβάλλουν στην κριτική των ιπποτικών μυθιστορημάτων και στη δημιουργία του κωμικού αποτελέσματος.
3. Να μελετήσουν τον τρόπο με τον οποίο η αφήγηση, ο διάλογος, η περιγραφή και το σχόλιο του αφηγητή συμβάλλουν στη σκιαγράφηση των χαρακτήρων του Δον Κιχώτη και του Σάντσο, στην εξέλιξη της δράσης και στην ανάδειξη της αντίθεσης ανάμεσα στη φαντασία και την πραγματικότητα.
4. Να συγκρίνουν τον Δον Κιχώτη και τον Σάντσο ως προς τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται την πραγματικότητα, αξιοποιώντας συγκεκριμένα χωρία του αποσπάσματος για να τεκμηριώσουν τις απόψεις τους.
5. Στο πλαίσιο της διαθεματικότητας με τη Νέα Ελληνική Γλώσσα, να συζητήσουν κατά πόσο ο ιδεαλισμός χωρίς κριτική σκέψη μπορεί να οδηγήσει σε λανθασμένες

	αντιλήψεις και αποφάσεις, αξιοποιώντας παραδείγματα από το κείμενο και από τη σύγχρονη ζωή.	
	Ο ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΡΟΜΑΝΤΙΣΜΟΣ	
	Κείμενο 3: Βίκτωρ Ουγκώ, «Η Παναγία των Παρισίων» (απόσπασμα) (ΑΝΘ.ΕΥΡ.Λ, σελ. 121- 127)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας- Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν τη δομή και την πλοκή του αφηγήματος.	1. α. Εντοπισμός των βασικών επεισοδίων που οργανώνουν την πλοκή του αποσπάσματος (η αιχμαλωσία της Εσμεράλδας από τη Γκουντούλη, ο διάλογος των δύο γυναικών, η αναγνώριση μέσω του μικρού παπουτσιού και του φυλαχτού, η συγκινητική επανένωση μητέρας και κόρης). β. Αναγνώριση της σταδιακής κλιμάκωσης της δράσης και της συναισθηματικής έντασης, από τον φόβο και το μίσος έως την αναγνώριση και τη λύση του επεισοδίου.	
2. Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή ή μη του αφηγητή στην ιστορία και το ρηματικό πρόσωπο στο οποίο γίνεται η αφήγηση, καθώς και τη λειτουργία τους στο πιο πάνω αφήγημα.	2. α. Αναγνώριση του ετεροδιηγητικού αφηγητή σε γ' πρόσωπο, ο οποίος δεν συμμετέχει στα γεγονότα αλλά παρουσιάζει τις πράξεις, τις σκέψεις και τα συναισθήματα των προσώπων (π.χ. «Η νεαρή κοπέλα ένωσε...», «Η ασκήτρια δεν αποκρίθηκε...») β. Εξήγηση της επιλογής του ετεροδιηγητικού αφηγητή και της τριτοπρόσωπης αφήγησης, η οποία επιτρέπει την παρουσίαση της οπτικής τόσο της Εσμεράλδας όσο και της Γκουντούλης, ενισχύοντας την αντικειμενικότητα και τη δραματικότητα της σκηνής της αναγνώρισης.	
3. Να αναγνωρίζουν τους αφηγηματικούς τρόπους σε ένα αφηγηματικό κείμενο.	3. α. Εντοπισμός των βασικών αφηγηματικών τρόπων του αποσπάσματος (αφήγηση, περιγραφή, διάλογο και σχόλιο του αφηγητή) με παραδείγματα από το κείμενο. β. Εξήγηση της λειτουργίας των αφηγηματικών τρόπων, όπως η αφήγηση για την εξέλιξη της δράσης, η περιγραφή για τη δημιουργία δραματικής ατμόσφαιρας (π.χ. η μορφή της Γκουντούλης και ο χώρος του κελιού), ο διάλογος για την αποκάλυψη των συναισθημάτων και της αναγνώρισης («Δώσε μου το παιδί μου!», «Μανούλα μου!») και το σχόλιο του αφηγητή («Υπάρχουν στιγμές όπου τα χέρια μιας γυναίκας έχουν μια υπεράνθρωπη δύναμη.») για την ενίσχυση της συγκινησιακής φόρτισης.	

	Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες: 1. Διερεύνηση της σκηνής της αναγνώρισης (αναγνώρισις) στο απόσπασμα: εντοπισμός των στοιχείων που οδηγούν στην αποκάλυψη της ταυτότητας της Εσμεράλδας (το μικρό παπούτσι, το φυλαχτό, η επιγραφή) και συζήτηση για τον ρόλο τους στην κορύφωση και τη λύση της πλοκής. 2. Διακειμενικοί συσχετισμοί της σκηνής της αναγνώρισης με αντίστοιχες σκηνές της αρχαίας ελληνικής και της παγκόσμιας λογοτεχνίας (π.χ. <i>Ιφιγένεια η εν Ταύροις</i> του Ευριπίδη, <i>Οδύσσεια</i> - αναγνώριση Οδυσσέα από την Ευρύκλεια, <i>Αναγνώρισις στον Οιδίποδα Τύραννο</i>), με έμφαση στον τρόπο με τον οποίο η αναγνώριση μεταβάλλει την εξέλιξη της δράσης και τη συναισθηματική φόρτιση του έργου.	
	Κείμενο 4: Διονύσιος Σολωμός, «Ο Κρητικός» (ΝΕ. ΛΟΓ. Γ', σελ. 15-29)	8
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά- Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να αναγνωρίζουν στα ποιητικά κείμενα το ποιητικό υποκείμενο (η «φωνή» που εκφράζεται στο ποίημα). 2. Να κατανοούν τα κυριότερα χαρακτηριστικά της ποίησης και της πεζογραφίας του ρομαντισμού. 3. Να κατανοούν τις σημασίες του ποιητικού λεξιλογίου και να αντιλαμβάνονται τον συγκινησιακό χαρακτήρα της ποίησης.	1. α. Εντοπισμός του ποιητικού υποκειμένου του ποιήματος. Πρόκειται για τον Κρητικό, ο οποίος αφηγείται σε πρώτο πρόσωπο τα βιώματά του. β. Διάκριση του ποιητικού υποκειμένου από τον δημιουργό του ποιήματος (Διονύσιο Σολωμό), τεκμηριώνοντας την απάντησή τους με στοιχεία από το κείμενο. 2. α. Εντοπισμός στο ποίημα χαρακτηριστικών του Ρομαντισμού, όπως η κυριαρχία της φαντασίας, το υπερφυσικό και μυστηριώδες στοιχείο (η Φεγγαροντυμένη, ο γλυκύτατος ήχος), η έντονη έκφραση του εσωτερικού κόσμου του ήρωα, η εξιδανίκευση της φύσης, ο ηρωισμός, η πίστη στον Θεό και η αναφορά στους αγώνες για την ελευθερία της πατρίδας. β. Εξήγηση του τρόπου που τα ρομαντικά χαρακτηριστικά του ποιήματος (η πρωτοπρόσωπη αφήγηση και η έμφαση στο «εγώ», η μελαγχολική διάθεση, το φεγγαρόλουστο φυσικό τοπίο, η ανάδειξη της προσωπικής εμπειρίας και η σύνδεση με το ιστορικό παρελθόν της Κρήτης) συμβάλλουν στη διαμόρφωση της αισθητικής και της ιδεολογίας του ελληνικού Ρομαντισμού. 3. α. Εντοπισμός λέξεων, εικόνων και συμβόλων του ποιήματος με μεταφορική σημασία (π.χ. η Φεγγαροντυμένη, ο γλυκύτατος ήχος, το φως, η θάλασσα, η αστραπή, το φεγγάρι) και ερμηνείας της συμβολικής τους λειτουργίας στο πλαίσιο του έργου.	

4. Να αναγνωρίζουν τα βασικά εκφραστικά μέσα της ποιητικής γλώσσας και να κατανοούν τη λειτουργία τους. 5. Να κατανοούν τα κύρια στοιχεία του αφηγηματικού λόγου.	β. Εξήγηση του μεταφορικού ποιητικού λεξιλογίου και των συμβόλων που συμβάλλουν στην απόδοση του εσωτερικού κόσμου του Κρητικού, στην έκφραση των ιδεών του έρωτα, της πίστης, της ελευθερίας και της θυσίας, καθώς και στη δημιουργία λυρικής και μυστηριακής ατμόσφαιρας. 4. α. Εντοπισμός στο ποίημα εκφραστικών μέσων, όπως μεταφορές, παρομοιώσεις, προσωποποιήσεις, επαναλήψεις, αντιθέσεις, εικόνες (οπτικές και ακουστικές) και σύμβολα, και αναγνώριση της συμβολής τους στην απόδοση των γεγονότων και των συναισθημάτων του ήρωα. β. Ερμηνεία του τρόπου που τα εκφραστικά μέσα συμβάλλουν στη δημιουργία λυρισμού, μουσικότητας και έντονων αισθητηριακών εικόνων, αναδεικνύουν το υπερφυσικό στοιχείο (Φεγγαροντυμένη, γλυκύτατος ήχος), εξιδανικεύουν τη φύση και ενισχύουν τη συγκινησιακή ένταση του ποιήματος. 5. α. Αναγνώριση των βασικών επεισοδίων του αφηγηματικού ποιήματος (το ναυάγιο, τον αγώνα του Κρητικού να σώσει την αγαπημένη του, την εμφάνιση της Φεγγαροντυμένης, τον γλυκύτατο ήχο, την άφιξη στην ακτή και τη διαπίστωση του θανάτου της κόρης) και ένταξη τους στη συνολική πλοκή του έργου. β. Εντοπισμός των χρονικών μετατοπίσεων και των αναδρομών του ποιήματος (αναφορές στην Κρητική Επανάσταση, στις παλαιότερες εμπειρίες του ήρωα και στο μεταγενέστερο παρόν του ως ζητιάνου) και να εξήγηση του τρόπου που η μη γραμμική οργάνωση της αφήγησης συμβάλλει στη σταδιακή αποκάλυψη της ιστορίας και στην ενίσχυση της δραματικότητας. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Να γίνει ακρόαση του ποιήματος σε απαγγελία (από τη Λυδία Κονιόρδου) και να συζητηθεί ο τρόπος με τον οποίο η εκφορά του λόγου, ο ρυθμός και ο επιτονισμός αναδεικνύουν τον λυρισμό, τη δραματικότητα και τη συναισθηματική ένταση του έργου. 2. Να διερευνήσουν τα βασικά γνωρίσματα του Ρομαντισμού στον <i>Κρητικό</i> (φαντασία, υπερφυσικό στοιχείο, φύση, ηρωισμός, έρωτας, θρησκευτικότητα, ατομικό βίωμα) και να τα συσχετίσουν με τα χαρακτηριστικά του ευρωπαϊκού και του ελληνικού Ρομαντισμού. 3. Να διερευνήσουν, αξιοποιώντας αξιόπιστες πηγές, την επίδραση που δέχτηκε ο Διονύσιος Σολωμός από τον γερμανικό ιδεαλισμό και τον Ρομαντισμό (π.χ. Schiller, Hegel) και να συζητήσουν πώς οι ιδέες αυτές αντανakλώνται στον <i>Κρητικό</i>.	
---	--	--

	4. Να συζητήσουν διαφορετικές ερμηνείες της μορφής της Φεγγαροντυμένης και του «γλυκύτατου ήχου» και να τεκμηριώσουν τις απόψεις τους με στοιχεία από το ποίημα. 5. Να δημιουργήσουν ένα διάγραμμα της αφηγηματικής δομής του ποιήματος, εντοπίζοντας τις αναδρομές, τις χρονικές μετατοπίσεις και τα βασικά επεισόδια, ώστε να αναδειχθεί η μη γραμμική οργάνωση της αφήγησης.	
	Ο ΡΕΑΛΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Ο ΝΑΤΟΥΡΑΛΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ ΚΑΙ ΣΤΟ ΘΕΑΤΡΟ	
	Κείμενο 5: Γκυ Ντε Μωπασσάν, «Η διαθήκη» (ΝΕΛ Β΄, σελ. 202-208)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά- Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να κατανοούν και να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά του ρεαλισμού στην πεζογραφία και το θέατρο. 2. Να αναγνωρίζουν τον τύπο του αφηγητή, το πρόσωπο στο οποίο γίνεται η αφήγηση και να ερμηνεύουν τη λειτουργία τους στο πιο πάνω αφήγημα. 3. Να αναγνωρίζουν το περιεχόμενο της αφήγησης και να ερμηνεύουν τον τρόπο με τον οποίο εναλλάσσονται τα γεγονότα με τις σκέψεις και τα συναισθήματα των προσώπων.	1. α. Εντοπισμός στοιχείων του ρεαλισμού, όπως η αληθοφανής παρουσίαση της καθημερινής ζωής της γαλλικής αστικής τάξης, οι λεπτομερείς περιγραφές των προσώπων, των χώρων και των κοινωνικών συμπεριφορών, καθώς και η αντικειμενική παρουσίαση των γεγονότων. β. Ερμηνεία του τρόπου με τον οποίο ο Μωπασσάν, μέσα από την εξέλιξη της υπόθεσης και τη στάση των ηρώων απέναντι στην κληρονομιά, αναδεικνύει την απληστία, την κοινωνική υποκρισία, τη σημασία της κοινωνικής υπόληψης και τις ανθρώπινες αδυναμίες. 2. α. Αναγνώριση ότι η αφήγηση γίνεται από ετεροδιηγητικό αφηγητή σε γ' πρόσωπο, ο οποίος δεν συμμετέχει στα γεγονότα αλλά παρακολουθεί και παρουσιάζει τη δράση των προσώπων. β. Ερμηνεία του πώς η επιλογή αυτού του αφηγητή δημιουργεί αίσθηση αντικειμενικότητας και επιτρέπει στον αναγνώστη να παρακολουθεί τις πράξεις, τις αντιδράσεις και τις μεταβολές των χαρακτήρων, ιδιαίτερα του κυρίου και της κυρίας Σερμπουά, σχηματίζοντας τη δική του κρίση. 3. α. Διάκριση των σημείων όπου κυριαρχεί η αφήγηση των γεγονότων (η επίσκεψη στον συμβολαιογράφο, η ανάγνωση της διαθήκης, η συζήτηση του ζευγαριού) από εκείνα όπου προβάλλονται οι σκέψεις, οι υποψίες, οι δισταγμοί και τα συναισθήματα των ηρώων. β. Ερμηνεία του τρόπου που η εναλλαγή εξωτερικής δράσης και εσωτερικών αντιδράσεων συμβάλλει στην ψυχογράφιση των προσώπων, στην κορύφωση της	

	έντασης και στην ειρωνική αποκάλυψη των πραγματικών κινήτρων τους. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Να συζητήσουν πώς η διαθήκη λειτουργεί ως μέσο αποκάλυψης του χαρακτήρα των δύο συζύγων και να τεκμηριώσουν τις απόψεις τους με αναφορές στο κείμενο. 2. Να αναζητήσουν στοιχεία ρεαλιστικής γραφής στο διήγημα (περιγραφές, διάλογοι, ψυχογράφηση, καθημερινό κοινωνικό περιβάλλον) και να εξηγήσουν πώς αυτά υπηρετούν την κριτική της αστικής κοινωνίας. 3. Να δραματοποιήσουν τη σκηνή της ανάγνωσης της διαθήκης ή τη σύγκρουση του ζευγαριού, δίνοντας έμφαση στις μεταβαλλόμενες στάσεις και τα κίνητρα των δύο προσώπων. 4. Να συζητήσουν κατά πόσο οι ανθρώπινες συμπεριφορές που παρουσιάζονται στο διήγημα (ιδιοτέλεια, απληστία, κοινωνική εικόνα, υποκρισία) εξακολουθούν να χαρακτηρίζουν και τη σύγχρονη κοινωνία.	
	Κείμενο 6: Γεώργιος Βιζυηνός, «Το αμάρτημα της μητρός μου» (ΝΕ.ΛΟΓ. Γ', σελ. 121-156)	4
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά- Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1. Να κατανοούν και να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της ελληνικής ηθογραφίας. 2. Να αναγνωρίζουν το περιεχόμενο της αφήγησης που καθορίζει και τον τύπο της αφήγησης.	1. α. Εντοπισμός στο απόσπασμα χαρακτηριστικών της ελληνικής ηθογραφίας, όπως η πιστή αναπαράσταση της ζωής της ελληνικής υπαίθρου, των οικογενειακών σχέσεων, των λαϊκών αντιλήψεων και των καθημερινών συνηθειών. Να αναγνωρίζουν στοιχεία όπως οι προσπάθειες θεραπείας της Αννιώς με γιατρούς, βότανα, μάγισσες, εξορκισμούς και τάματα, που αποτυπώνουν τον τρόπο ζωής και τις δοξασίες της εποχής. β. Ερμηνεία του τρόπου που ο Βιζυηνός συνδυάζει τη ρεαλιστική περιγραφή της οικογενειακής ζωής με τη βαθιά ψυχογράφηση των προσώπων, αναδεικνύοντας τη μητρική αγάπη, την ενοχή, τον φόβο και τη θυσία, στοιχεία που αποτελούν βασικά γνωρίσματα της νεοελληνικής ηθογραφίας. 2. α. Αναγνώριση ότι στο απόσπασμα κυριαρχεί η αφήγηση γεγονότων, καθώς παρουσιάζονται διαδοχικά η ασθένεια της Αννιώς, οι προσπάθειες θεραπείας της, η παραμονή της στην εκκλησία και ο θάνατός της. β. Εντοπισμός των σημείων όπου η αφήγηση εμπλουτίζεται με τις σκέψεις, τα συναισθήματα και τους	

3. Να κατανοούν τη λειτουργία του χρόνου στην αφήγηση. 4. Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή ή μη του αφηγητή στην ιστορία και το ρηματικό πρόσωπο στο οποίο γίνεται η αφήγηση, καθώς και τη λειτουργία τους στο πιο πάνω αφήγημα.	προβληματισμούς του αφηγητή, όπως ο φόβος του μέσα στην εκκλησία, το αίσθημα αδικίας απέναντι στη μητέρα του και η μεταγενέστερη κατανόηση της στάσης της. 3. α. Αναγνώριση της διάκρισης ανάμεσα στον χρόνο της ιστορίας και στον χρόνο της αφήγησης, καθώς ο ώριμος αφηγητής ανακαλεί και αφηγείται γεγονότα της παιδικής του ηλικίας, σχολιάζοντάς τα από τη σκοπιά του παρόντος. β. Εντοπισμός των αφηγηματικών τεχνικών που σχετίζονται με τον χρόνο, όπως η επιβράδυνση στις σκηνές της εκκλησίας και του θανάτου της Αννιώς, καθώς και οι αναδρομές σε προγενέστερα γεγονότα, και να ερμηνεύουν τη συμβολή τους στην ένταση και τη συγκινησιακή φόρτιση της αφήγησης. 4. α. Αναγνώριση ότι ο αφηγητής είναι ομοδιηγητικός και αφηγείται τα γεγονότα σε πρώτο πρόσωπο, ως πρόσωπο που συμμετέχει ενεργά στην ιστορία και βιώνει ο ίδιος τα γεγονότα της παιδικής του ηλικίας. β. Ερμηνεία της λειτουργίας της πρωτοπρόσωπης αφήγησης, εξηγώντας ότι προσδίδει αμεσότητα, εξομολογητικό χαρακτήρα και έντονη συναισθηματική φόρτιση, ενώ επιτρέπει στον αναγνώστη να παρακολουθήσει τόσο τις παιδικές εμπειρίες όσο και τη μεταγενέστερη ωριμότερη κατανόηση του αφηγητή για τη μητέρα του. <u>Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες:</u> 1. Να συγκρίνουν το «Αμάρτημα της μητρός μου» με απόσπασμα από το διήγημα «Το μόνον της ζωής του ταξείδιον», εστιάζοντας στη μορφή του αφηγητή, στη λειτουργία της μνήμης και στην παρουσίαση των οικογενειακών σχέσεων. 2. Να αξιοποιήσουν αποσπάσματα από κινηματογραφικές ή τηλεοπτικές μεταφορές έργων του Βιζυηνού, ώστε να συγκρίνουν τις αφηγηματικές επιλογές της λογοτεχνίας με τα εκφραστικά μέσα του κινηματογράφου και να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα κάθε μορφής αφήγησης.	
	Κείμενο 7: Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Όνειρο στο κύμα» (ΝΕ.ΛΟΓ. Γ΄, σελ. 159-180)	6
Δείκτες Επιτυχίας- Προσδοκώμενα Μαθησιακά- Αποτελέσματα- Εξεταστέα Οι μαθητές/μαθήτριες να είναι σε θέση:	Δείκτες Επάρκειας-Διδακτέα	
1.Να κατανοούν και να αναγνωρίζουν τα χαρακτηριστικά της ελληνικής ηθογραφίας.	1. α. Εντοπισμός στο διήγημα στοιχείων της ελληνικής ηθογραφίας, όπως την αναπαράσταση της ζωής στη σκιαθίτικη ύπαιθρο, την εργασία του βοσκού, τη ζωή στο	

2. Να αναγνωρίζουν τη συμμετοχή ή μη του αφηγητή στην ιστορία και το πρόσωπο στο οποίο γίνεται η αφήγηση, καθώς και τη λειτουργία τους στο πιο πάνω αφήγημα.	μοναστήρι, τις συνήθειες των κατοίκων και τη στενή σχέση του ανθρώπου με τη φύση. β. Ερμηνεία του τρόπου που η φύση δεν λειτουργεί μόνο ως σκηνικό, αλλά επηρεάζει τη ζωή, τα συναισθήματα και τις επιλογές του ήρωα, μέσα από τις περιγραφές του βουνού, της θάλασσας, του φεγγαριού και της καθημερινής ζωής του βοσκού. 2. α. Αναγνώριση του ότι ο αφηγητής είναι ομοδιηγητικός και αφηγείται την προσωπική του ιστορία σε α' πρόσωπο, παρουσιάζοντας τόσο τον νεαρό βοσκό του παρελθόντος όσο και τον ώριμο αφηγητή του παρόντος. β. Ερμηνεία της λειτουργίας της πρωτοπρόσωπης αφήγησης, η οποία προσδίδει αμεσότητα, εξομολογητικό χαρακτήρα και συναισθηματική ένταση, ενώ αναδεικνύει τη νοσταλγία για την αθωότητα της νεότητας και την αντίθεση ανάμεσα στην ελεύθερη ζωή στη φύση και τη μεταγενέστερη ζωή του αφηγητή. Εισηγήσεις- Ενδεικτικές δραστηριότητες: 1. Να πραγματοποιήσουν συνανάγνωση του «Ονείρου στο κύμα» με τα διηγήματα «Η νοσταλγός», «Η Φαρμακολύτρια» και «Ο έρωτας στα χιόνια» του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη, ώστε να συγκρίνουν κοινά θέματα, όπως η φύση, ο έρωτας, η νοσταλγία, η μνήμη και η σχέση του ανθρώπου με τον τόπο. 2. Να παρακολουθήσουν αποσπάσματα από την τηλεοπτική παραγωγή «Η σεληνοφεγγής νυξ στον Αλέξανδρο Παπαδιαμάντη» και να συζητήσουν πώς αποδίδονται κινηματογραφικά το φυσικό τοπίο, η ατμόσφαιρα, οι χαρακτήρες και τα βασικά θέματα του παπαδιαμαντικού κόσμου.	
	ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ	8
	Βλ. ενδεικτικό κατάλογο λογοτεχνικών βιβλίων για τη Λέσχη Ανάγνωσης: Οργάνωση, στο πλαίσιο του μαθήματος, Λέσχης Ανάγνωσης ως «κοινότητα συναναγνωστών»	
	ΠΥΡΗΝΙΚΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	34
	ΣΥΝΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΑ ΚΕΙΜΕΝΑ	8
	ΣΥΝΘΕΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ (projects) για το Α' τετράμηνο	4
	ΕΠΑΝΑΛΗΨΕΙΣ / ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	6

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ	
ΓΡΑΠΤΗ	ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ/ΣΥΝΤΡΕΧΟΥΣΑ/ΕΝΑΛΛΑΚΤΙΚΗ
2 προειδοποιημένα διαγωνίσματα διάρκειας 45 λεπτών έκαστο	- Προφορική επίδοση - Κατ' οίκον εργασία - Εναλλακτικές μορφές αξιολόγησης (διαθεματικές εργασίες, εργασίες τύπου Project, κ.ά.) - Συμμετοχή σε διαγωνισμούς

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ

1. Μιγκέλ ντε Θερβάντες, «Ο Δον Κιχώτης», Αθήνα, Πατάκης, 2015.
2. Αντρέας Τραπιέγιο, «Όταν πέθανε ο Δον Κιχώτης», Αθήνα, Μεταίχμιο, 2009.
3. Κάρολος Μπωντλαίρ, «Είκοσι οχτώ ποιήματα», Αθήνα, Γαβριηλίδης, 1999.
4. Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι, «Έγκλημα και τιμωρία», Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, 1998.
5. Φιοντόρ Ντοστογιέφσκι, «Ο ηλίθιος», Αθήνα, Πατάκης, 2011.
6. Λέων Τολστόι, «Η ανάσταση», Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, 1997.
7. Μαξίμ Γκόρκι, «Η μάνα», Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, 1979.
8. Παύλος Καλλιγιάς, «Θάναος Βλέκας», Αθήνα, Νεφέλη, 1987.
9. Μιχαήλ Μητσάκης, «Πεζογραφήματα», Αθήνα, Νεφέλη, 1987.
10. Δημήτριος Μισιτζής, «Ο Φιάκας», Αθήνα, Δωδώνη, 1992.
11. Γρηγόριος Παλαιολόγος, «Ο ζωγράφος», Αθήνα, Νεφέλη, 1989 (1842).
12. Γρηγόριος Παλαιολόγος, «Ο πολυπαθής», Αθήνα, Νεφέλη, 1989 (1839).
13. Ιάκωβος Πισσιπίος, «Ο πίθηκος Ξουθ ή Τα ήθη του αιώνας», Αθήνα, Νεφέλη, 1995.
14. Γιάννης Ψυχάρης, «Το ταξίδι μου», Αθήνα, Νεφέλη, 1988.
15. Αργύρης Εφταλιώτης, «Νησιώτικες ιστορίες», επιμ.: Σπύρου Κοκκίνη, Αθήνα, Νεφέλη, 1989.
16. Γεώργιος Βιζυηνός, «Νεοελληνικά διηγήματα», Αθήνα, Εστία, 2010.
17. «Α. Παπαδιαμάντης αυτοβιογραφούμενος», επιμ.: Παν. Μουλλάς, Αθήνα, Εστία, 1999.
18. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Η φόνισσα», Αθήνα, Εστία, 2011.
19. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, (διηγήματα στο διαδίκτυο), <http://www.papadiamantis.org/works/58-narration>
20. Κωστής Παλαμάς, «Ανθολογία» (εκλογή: Γ. Κ. Κατσίμπαλης, Ανδρέας Καραντώνης), Αθήνα, Εστία, 2009.
21. Κωνσταντίνος Χατζόπουλος, «Φθινόπωρο», Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 2016.
22. Κωνσταντίνος Χατζόπουλος, «Βραδινοί θρύλοι», Πελεκάνος, 2013.
23. Ιωάννης Γρυπάρης, «Σκαρβαίοι και τερρακότες», Πελεκάνος, 2009.
24. Λορέντζος Μαβίλης, «Τα ποιήματα», Αθήνα, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, 2003.
25. Γιάννης Βλαχογιάννης, «Διηγήματα», Αθήνα, Εστία, 2015.
26. Κωνσταντίνος Θεοτόκης, «Σκλάβοι στα δεσμά τους», Αθήνα, Σύγχρονη Εποχή, 2010.
27. Κωνσταντίνος Θεοτόκης, «Κατάδικος», Αθήνα, Νεφέλη, 1990.
28. Γρηγόριος Ξενόπουλος, «Στέλλα Βιολάντη», Αθήνα, Βλάσσης, 1984.
29. Γρηγόριος Ξενόπουλος, «Πρόσφυγες», Βλάσσης, 1994.
30. Άγγελος Σικελιανός, «Λυρικός βίος» (επ. Γ. Π. Σαββίδης), Αθήνα, Ίκαρος, 2003.
31. Νίκος Καζαντζάκης, «Βίος και Πολιτεία του Αλέξη Ζορμπά», Αθήνα, εκδ. Καζαντζάκη, 2010.
32. Κώστας Βάρναλης, «Άπαντα τα ποιητικά», (επιλογή), Αθήνα, Κέδρος 2015.
33. Δημοσθένης Βουτυράς, «Διηγήματα», Αθήνα, Ίδρυμα Κώστα και Ελένης Ουράνη, 2001.
34. Βασίλης Μιχαηλίδης, «Ο Ρωμιάς: [Ρωμιάς και Τζιον Πουλλής, Τζιονής και Κακουλλής]». Μια ανάγνωση από τον Κώστα Βασιλείου, Λευκωσία, Αιγαίον, 2003.
35. Βασίλης Μιχαηλίδης, «Ποιήματα (1884-1917)». Μια ανάγνωση από τον Κώστα Βασιλείου Λευκωσία, Αιγαίον, 2007.
36. Βασίλης Μιχαηλίδης, «Επιλεγμένα ποιήματα», επιμ. Λευτέρης Παπαλεοντίου, Λευκωσία, Μικροφιλολογικά, 2013.
37. Επαμεινώνδας Π. Ευθυμιάδης, «Ο φαρμακοποιός και ο χωριάτης». Κωμειδύλλιον εις δύο πράξεις, Λευκωσία, Πολιτιστικές Υπηρεσίες Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού, 2011.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΛΕΣΧΗ ΑΝΑΓΝΩΣΗΣ**Α΄. ΠΟΙΗΣΗ**

1. Μανόλης Αναγνωστάκης, Τα ποιήματα, Αθήνα, Νεφέλη, 2000.
2. Πωλ Βαλερύ, Το παραθαλάσσιο νεκροταφείο – Η νεαρή μοίρα, Αθήνα, Γαβριηλίδης, 1999.
3. Τάκης Βαρβιτσιώτης, Ποιήματα, Αθήνα, Καστανιώτης, 2003.
4. Κώστας Βάρναλης, Το φως που καίει, Αθήνα, Κέδρος, 2003.
5. Νικηφόρος Βρεττάκος, Τα ποιήματα, Αθήνα, Τρία Φύλλα, 2003.
6. Νίκος Γκάτσος, Αμοργός, Αθήνα, Πατάκης, 2013.
7. Νίκος Εγγονόπουλος, Μπολιβάρ, Αθήνα, Ίκαρος, 2007.
8. Νίκος Εγγονόπουλος, Στην κοιλάδα με τους ροδώνες, Αθήνα, Ίκαρος, 2007.
9. Τόμας Έλιοτ, Έρημη χώρα, Αθήνα, Ίκαρος, 2009.
10. Οδυσσέας Ελύτης, Ποίηση, Αθήνα, Ίκαρος, 2008. (περιλαμβάνονται όλες οι συλλογές του)
11. Ανδρέας Εμπειρίκος, Οκτάνα, Αθήνα, Ίκαρος, 2008.
12. Κώστας Καρυωτάκης, Ποιήματα και πεζά, Αθήνα, Εστία, 2009.
13. Μιχάλης Κατσαρός, Κατά Σαδδουκαίων, Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, 1994.
14. Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, Ποιητικά Άπαντα, Αθήνα, Εκάτη, 2011.
15. Βλαντιμίρ Μαγιακόφσκι, Ποιήματα, Αθήνα, Κέδρος, 2015.
16. Παντελής Μηχανικός, Κατάθεση, 1975.
17. Κώστας Μόντης, Γράμμα στη μητέρα Α΄, Β΄, Λευκωσία, 1965 / 1972.
18. Ράινερ Μαρία Ρίλκε, Οι ελεγείες του Ντουίνο, Αθήνα, Πατάκης, 2013.
19. Πάμπλο Νερούδα, Γενικό άσμα / Κάντο χενεράλ, Αθήνα, Δαρδανός-Τυπωθήτω, 2004.
20. Αρθούρ Ρεμπώ, Το μεθυσμένο καράβι και άλλα ποιήματα, Αθήνα, Ελεύθερος Τύπος, 1997.
21. Γιάννης Ρίτσος, Τέταρτη διάσταση, Αθήνα, Κέδρος, 2009.
22. Μίλτος Σαχτούρης, Ποιήματα Α΄ και Β΄, Αθήνα, Κέδρος, 2012-2014.
23. Γιώργος Σεφέρης, Ποιήματα, Αθήνα, Ίκαρος, 2014.
24. Τάκης Σινόπουλος, Νεκρόδειπνος, Αθήνα, Ερμής, 1991.
25. Κυριάκος Χαραλαμπίδης, Αμμόχωστος Βασιλεύουσα, Αθήνα, Άγρα, 1997.

Β΄. ΠΕΖΟΓΡΑΦΙΑ

26. Λουκής Ακρίτας, «Αρματωμένοι», Αθήνα, Φιλιππότης, 1983.
27. Άρης Αλεξάνδρου, «Το κιβώτιο», Αθήνα, Κέδρος, 2012.
28. Μέλπω Αξιώτη, «Δύσκολες νύχτες», Αθήνα, Κέδρος, 2008.
29. Θανάσης Βαλτινός, «Η κάθοδος των εννιά», Αθήνα, Εστία, 2011.
30. Μαξίμ Γκόρκι, «Η μάνα», Αθήνα, Ζαχαρόπουλος, 1979.
31. Ηλίας Βενέζης, «Αιολική γη», Αθήνα, Εστία, 2011.
32. Μάρω Δούκα, «Η αρχαία σκουριά», Αθήνα, Πατάκης, 2013.
33. Λιλή Ζωγράφου, «Η αγάπη άργησε μια μέρα», Αθήνα, Αλεξάνδρεια, 1994.
34. Λιλίκα Νάκου, «Παραστρατημένοι», Αθήνα, Εστία, 1999.
35. Μαρία Ιορδανίδου, «Λωξάντρα», Αθήνα, Εστία, 2012.
36. Πάνος Ιωαννίδης, «Η αβάσταχτη φιλοπατρία του Π.Φ.Κ.», Λευκωσία, Κινύρας, 1989.
37. Πάνος Ιωαννίδης, «Αμερική '62 », Αθήνα, Αιώρα, 2008.
38. Γιώργος Ιωάννου, «Η σαρκοφάγος», Αθήνα, Κέδρος, 2006.
39. Νίκος Καζαντζάκης, «Αναφορά στον Γκρέκο», Αθήνα, Καζαντζάκη, 2014.
40. Νίκος Καζαντζάκης, «Ο Φτωχούλης του Θεού», Αθήνα, Καζαντζάκη, 2011.
41. Αλέξανδρος Παπαδιαμάντης, «Η Γυφτοπούλα», Αθήνα, Εστία, 2012.
42. Μ. Καραγάτσης, «Γιούγκερμαν», Αθήνα, Εστία, 2007.
43. Ρήνα Κατσελλή, «Στα βουνά της Τραμουντάνας», Λευκωσία, Χρυσοπολίτισσα, 2012.
44. Γιάννης Κατσούρης, «Στυλιανού ανάβασις», Λευκωσία, Άνευ, 2012.
45. Φραντς Κάφκα, «Η δίκη», Αθήνα, Ροές, 2010.
46. Φραντς Κάφκα, «Ο πύργος», Αθήνα, Κέδρος, 2008.
47. Αλέξανδρος Κοτζιάς, «Αντιποίησης αρχής», Αθήνα, Κέδρος, 2001.

48. Μένης Κουμανταρέας, «Βιοτεχνία υαλικών», Αθήνα, Κέδρος, 2011.
49. Γκαμπριέλ Γκαρσία Μάρκες, «Εκατό χρόνια μοναξιά», Αθήνα, Λιβάνης, 1979.
50. Ήβη Μελεάγρου, «Ανατολική Μεσόγειος», Αθήνα, Αρμίδα, 2011.
51. Ήβη Μελεάγρου, «Προτελευταία εποχή», Αθήνα, Κέδρος, 1981.
52. Χόρχε Λουίς Μπόρχες, «Άπαντα τα πεζά», Αθήνα, Πατάκης, 2014.
53. Τζωρτζ Όργουελ, «1984, Αθήνα», Κάκτος, 1999.
54. Νίκος Γαβριήλ Πεντζίκης, «Το μυθιστόρημα της κυρίας Έρσης», Αθήνα, Άγρα, 2005.
55. Γ. Φ. Πιερίδης, «Τετραλογία των Καιρών», Λευκωσία, Πολιτιστικό Ίδρυμα Τραπεζής Κύπρου, 1989.
56. Μπόρις Πάστερνακ, «Δόκτωρ Ζιβάγκο», Αθήνα, Ποταμός, 2015.
57. Κοσμάς Πολίτης, «Eroica», Αθήνα, Ερμής, 1991.
58. Κοσμάς Πολίτης, «Λεμονοδάσος», Αθήνα, 2003.
59. Αντώνης Σαμαράκης, «Το λάθος», Αθήνα, Ψυχογιός, 2013.
60. Διδώ Σωτηρίου, «Ματωμένα χώματα», Αθήνα, Κέδρος, 2012.
61. Κώστας Ταχτσής, «Το τρίτο στεφάνι», Αθήνα, Γαβριηλίδης, 2011.
62. Αντρέας Φραγκιάς, «Λοιμός», Αθήνα, Κέδρος, 2002.
63. Δημήτρης Χατζής, «Το διπλό βιβλίο», Αθήνα, Ροδακίό, 2008.

Γ'. ΘΕΑΤΡΟ

64. Λούλα Αναγνωστάκη, «Η πόλη», Αθήνα, Κέδρος, 2001.
65. Μαρία Αβρααμίδου, «Θέατρο», Λευκωσία, Αρμίδα, 2001.
66. Τένεσι Γουίλιαμς, «Γυάλινος κόσμος», Αθήνα, Ηριδανός, 2012.
67. Τένεσι Γουίλιαμς, «Λεωφορείο ο πόθος», Αθήνα, Ηριδανός, 2012.
68. Βασίλης Ζιώγας, «Το προξενίο της Αντιγόνης», Αθήνα, Ερμής, 1996.
69. Ευγένιος Ιονέσκο, «Η φαλακρή τραγουδίστρια – Το μάθημα – Οι καρέκλες», Αθήνα, Κέδρος, 2007.
70. Πάνος Ιωαννίδης, «Τρία θεατρικά έργα», Λευκωσία, Κινύρας, 1977.
71. Ιάκωβος Καμπανέλλης, «Η αυλή των θαυμάτων: Θέατρο», τ. Α', Αθήνα, Κέδρος, 2011.
72. Ρήνα Κατσελλή, «Τρελή γιαγιά, Λευκωσία», Χρυσοπολίτισσα, 1987.
73. Δημήτρης Κεχαΐδης, «Το πανηγύρι-Η βέρα-Το τάβλι», Αθήνα, Κέδρος, 2005.
74. Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, «Ματωμένος γάμος», Αθήνα, Ηριδανός, 2008.
75. Φεδερίκο Γκαρθία Λόρκα, «Το σπίτι της Μπερνάντα Άλμπα», Αθήνα, Κέδρος, 2014.
76. Άρθουρ Μίλλερ, «Ο θάνατος του εμποράκου», Αθήνα, Πατάκης, 2011.
77. Κώστας Μουρσελάς, «Οι φίλοι-Ενυδρείο-Μαχαίρι στο κόκαλο», Αθήνα, Κέδρος, 2001.
78. Σάμιουελ Μπέκετ, «Περιμένοντας τον Γκοντό», Αθήνα, Ύψιλον, 1994.
79. Γρηγόριος Ξενόπουλος, «Το μυστικό της κοντέσσας Βαλέραινας», Αθήνα, Βλάσσης, 1991.
80. Ευγένιος Ο' Νηλ, «Το πένθος ταιριάζει στην Ηλέκτρα», Αθήνα, Κέδρος, 2007.
81. Γιώργος Σκούρτης, «Νταντάδες», Αθήνα, Καστανιώτης, 1998.